

Restauruoja paveikslą Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos kapo koplyčioje

Irena ŠEŠKEVIČIENĖ

► Neseniai restauruota neogotikinė pranciškonų kunigo, mokslininko botaniko, liaudies gydytojo Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos (1771–1849) kapo koplyčia senosiose kapinėse Vilniaus gatvėje tapo vienu puošniausių objektų Kretingos mieste. Tačiau joje esantis paveikslas „Švč. Mergelė Marija nuolatinė globėja“ papildomai pareikalavo itin kruopštaus restauratorių darbo – juos šiuo metu ir vykdo mažosios bendrovės „Restauratorių gildija“ meistrai.

Pašaliečiams nematomi darbai

Kretingos rajono savivaldybės paminklotvarkininkės Modestos Genytės žodžiais, Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos kapo koplyčia nuosavybės teise priklauso Kretingos rajono savivaldybei. Savivaldybė šių metų biudžete numatė lėšas – 57 tūkst. Eur – J. Pabrėžos kapo pietvakarinės sienos paveikslo „Švč. Mergelė Marija nuolatinė globėja“ ir sienų tapybos dekoru konservavimo ir restauravimo darbams.

Meistrams-restauratoriams tenka atlikti specifinius darbus: pašalinti bent kelis ankstesnių dažymų sluoksnius nuo sienos aplink paveikslą, parengti visos sienos spalvinį projektą, esant poreikiui, atlikti ir papildomus cheminius tyrimus. Po to – persikelti paveikslo piešinį ant kalkės, atlikti bandomuosius pertapymų valymus, nuo paveikslo pašalinti nešvarumus, pertapymus, sutvirtinti tapybinį sluoksnį, užtaisyti trūkius, atkurti neišlikusius autentiško podažio fragmentus ir sutvirtinti atkurtą tapybos sluoksnį. Štai toks pašaliečiams nematomas darbas laukia restauratorių.

Koplyčią atkūrė pirmiau

Koplyčios restauravimo procesas pajudėjo 2021 m., kai buvo parengtas koplyčios tvarkybos darbų projektas, jo architektas – Vytautas Paulionis. Koplyčia buvo pradėta tvarkyti 2023 m., darbus atliko bendrovės „Pamario restauratorius“ meistrai.

Buvo restauruotos betoninės koplyčios dalys, angelų skulptūros, metaliniai ir akmeniniai kryžiai, metalinė antkapio tvorelė, antkapio postamentas. Spalvinis sprendimas priimtas vadovaujantis ikonografinė medžiaga: koplyčia nudažyta baltai-mėlynai atspariais drėgmei dažais. Šio paveldo objekto tvarkybos restauravimo ir remonto

► Atkūrus freskas ir Dievo Motinai skirtą paveikslą, bus visiškai atkurta J. A. Pabrėžos kapo koplyčia, prie kurios ligi šiol renkasi pamaldūs žmonės.

Dariaus Šypalio nuotr.

darbų projektą parengė uždaroji akcinė bendrovė Paulens&Co iš Klaipėdos.

Koplyčia restauruota už Kretingos rajono savivaldybės biudžeto lėšas, tuomet darbai kainavo 42 tūkst. eurų.

Paveikslą patikėjo profesionalams

„Tačiau koplyčios tvarkybos darbų projekte nebuvo numatyta pietinės sienos freskos restauracija, o buvusio augalinio ornamentu atkūrimo sprendiniai parengti vadovaujantis ne tyrimais, o XX a. pr. ikonografinėmis nuotraukomis, kurios tiksliai neatspindėjo tikrojo vaizdo, – pasidalino M. Genytė. – Freskos būklei blogėjant, kilo visuomenės nepasitenkinimas, kad freskos ir sieninės tapybos restauracijos sprendiniai išsyk nebuvo įtraukti į pirminį koplyčios restauracijos etapą.“

M. Genytės teigimu, subtilius freskos ir sieninės tapybos restauravimo darbus privalo vykdyti atestuoti restauratoriai, todėl

pirmiausiai reikėjo atlikti dailės vertybių tyrimus, parengti restauravimo darbų programą.

Pernai ir buvo parengta paveikslo „Švč. Mergelė Marija nuolatinė globėja“ ir sienų tapybos dekoru konservavimo, restauravimo darbų programa, kurią patvirtino Restauravimo tarnyba. Restauravimo programą parengė mūsų miesto architektūrą puikiai pažįstanti, Kretingos pranciškonų bažnyčioje svarius restauravimo darbus jau anksčiau atlikusi aukščiausios kategorijos sienų tapybos restauratorė Lina Katinaitė. Priežiūros darbus už Savivaldybės skirtus 1,9 tūkst. Eur. vykdo Projektų administravimo ir statybos techninės priežiūros vadovas Juozas Lingvevičius.

Neogotikos stiliaus mūrinę koplyčią ant J. Pabrėžos kapo 1932 m. buvo pastatyta šviesuolio, sudėtingo likimo žmogaus – Kretingos vienuolyno gvardijono Augustino Dirvelės iniciatyva.

Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos – dvasininko, mokslininko, pirmojo Lietuvos botaniko, parengusio sisteminės botanikos vadovą „Taislius augyminis“, kalbininko, geografo, poeto, liaudies gydytojo, Kretingos rajono Garbės piliečio kapą-koplytelę ligi šiol gausiai lanko kretingiškiečiai ir svečiai, prašo jo užtarimo, Dievo malonės pagyti.

Antkapinė J. A. Pabrėžos koplyčia 1972 m. buvo paskelbta valstybės saugomu nacionalinio reikšmingumo paminklu, 2021 m. – valstybės saugoma kultūros vertybe.

J. A. Pabrėžos kapo koplyčia jau buvo tvarkyta anksčiau – 2013 metų rudenį.